

Кондратьєва Т. Б.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Шуляк І. М.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ЖІНОЧНІСТЬ» У МАЛІЙ ПРОЗІ КЕЙТ ШОПЕН

У статті здійснено комплексне дослідження когнітивного концепту «жіночність» у малій прозі Кейт Шопен на матеріалі новел “Regret”, “The Story of an Hour” та “A Pair of Silk Stockings”.

Визначено особливості трактування концепту у мовознавстві та літературознавстві. Зокрема встановлено, що концепт у лінгвістиці – це когнітивна одиниця, що вербалізує культурні смисли через мову. У літературознавстві – це естетико-сміслове утворення, яке розгортається в тексті, формуючи авторське бачення світу та ідейне спрямування твору.

Застосовано когнітивний, лінгвокультурологічний та дискурсивний підходи, що дозволили виявити багатовимірність концепту, його мовну репрезентацію та культурологічні підтексти.

Концепт жіночність постає як динамічне когнітивне утворення, що вербалізується через емоційно забарвлену лексику, метафоричні образи, синтаксичні конструкції з модальними відмінками та лексеми з семантикою турботи, втрати, насолоди й самотності.

У новелі “The Story of an Hour” жіночність асоціюється з внутрішнім прагненням до свободи й суб’єктності; у “A Pair of Silk Stockings” – з тілесною самосвідомістю, естетичним досвідом і правом жінки на особисті бажання; у “Regret” – з латентним материнським потенціалом, емоційною чутливістю та глибинним переживанням незреалізованої жіночої ролі. Аналіз здійснено на трьох рівнях: компонентному (лексичному), текстовому (інтерпретаційному) та смислового (підтекстовому), що дозволило виявити приховані смислові лінії та ідеологічні нашіарування.

У статті здійснено дослідження концепту через когнітивну модель з трьома зонами: пропозиційним елементом, інтерпретаційним полем та асоціативно-термінальною зоною. Це дало змогу окреслити жіночність як полісемантичне явище, що перебуває в постійному русі між обов’язком і бажанням, автономією і близькістю.

Визначено, що літературознавчий концепт є методологічним інструментом, який поєднує мову, мислення та художній світ автора і в прозі Кейт Шопен відіграє ключову роль у формуванні жіночої ідентичності в контексті американської культури XIX століття та розвитку жіночої прози загалом.

Ключові слова: когнітивний концепт, жіночність, мала проза Кейт Шопен, дискурсивний підхід, мовна репрезентація, жіноча проза.

Постановка проблеми. У сучасній гуманітарній науковій парадигмі чітко простежуються тенденції до міждисциплінарних підходів, особливу увагу привертає вивчення вербалізації когнітивних концептів у художньому дискурсі. Одним із таких концептів, актуальність якого зумовлена соціокультурними трансформаціями та прагненням до глибшого розуміння мовної репрезентації гендерних категорій, є концепт жіночність. Мала проза американської письменниці Кейт Шопен становить цінний матеріал для дослідження, оскільки тексти авторки відображають складну

палітру жіночих переживань, ролей і моделей самоусвідомлення. Аналіз мовних засобів вербалізації концепту жіночність у новелах К. Шопен дає змогу висвітлити не лише лінгвістичні механізми концептуалізації, а й когнітивні стратегії авторки, що формують уявлення про жіночу ідентичність у межах конкретного культурного контексту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вербалізації концептів часто поставала предметом дослідження науковців у різних галузях. Зосередимо увагу на встановленні особливостей вивчення концепту у мовознавстві та літе-

ратурознавстві, зокрема у працях О. Безменової, К. Білобровської, А. Вержбіцької, Н. Єсипенко. Цій проблемі присвячено також дослідження Х. Стефаник, яка простежує динаміку зміни парадигми дослідження концепту та вирізняє відмінні вектори у мовознавстві та літературознавстві [15].

Так, у лінгвістиці концепт розглядається як одиниця ментальної (когнітивної) свідомості, що має зв'язок із мовними засобами. Мовознавство вивчає, як концепт виражається в мові і трактується як узагальнений образ об'єкта, явища, дії, закріплений у свідомості носіїв мови. Це лінгвокультурний феномен, який фіксує важливі для певної культури поняття, який вивчається через лексему, фразеологізми, метафори, семантику слова тощо і часто аналізується через семантичне поле, лексико-семантичні варіації, етимологію. Таким чином, у межах когнітивної лінгвістики концепт розглядається як згусток знань, уявлень, асоціацій та емоцій, що організуються у свідомості мовця».

Отож, лінгвістичний концепт – це поняття, яке використовується в когнітивній лінгвістиці, психолінгвістиці та лінгвокультурології для пояснення ментальних ресурсів людської свідомості. Він є ключовим елементом у формуванні мовної картини світу та концептуальної системи мозку. Лінгвістичний концепт часто пов'язаний із культурою народу та відображає специфіку його колективної свідомості.

У літературознавстві концепт трактується як естетико-культурна смислова одиниця, яка формується й функціонує в художньому тексті. Тут важливо, як концепт відображається через авторське бачення. Концепт – це образно-смислове утворення, яке розгортається в тексті. Основний акцент дослідники роблять на інтерпретації, ціннісному наповненні, художньому втіленні концепту. При вивченні літературних концептів враховуються стильові засоби, міфологеми, символи, індивідуально-авторські особливості, а відтак концепт стає частиною ідейно-художньої системи твору.

Якщо об'єктом вивчення у мовознавстві є мовна одиниця, що функціонує у мові, то літературознавство зосереджується на літературних образах у художньому тексті. Лінгвісти застосовують когнітивно-семантичний, лінгвокультурний підхід, акцентуючи на мовних засобах вираження концепту, тобто на мовній об'єктивації цього явища. В той час як літературознавці вдаються до естетико-смислового та інтерпретативного аналізу виявлення авторського бачення та ідеї через образи, символи, сюжети, тобто фокусуючись на

художній реалізації та смислового навантаженні концепту у художньому творі.

Таким чином, літературознавчий концепт – це поняття, яке використовується в аналізі художніх творів і літературних дискурсів. Він має методологічно організовану природу та формується в межах науково-світоглядної інтеракції поглядів. Літературознавчий концепт може включати символіку, метафори та ідеї, які визначають загальну ідею твору або літературного напрямку.

Основна відмінність між двома аналізованими підходами полягає в тому, що лінгвістичний концепт зосереджується на когнітивних та мовних аспектах, тоді як літературознавчий концепт аналізує художні та ідейні складові тексту. Він є своєрідним «мостом» між мовою, мисленням і художнім світом автора.

Визначають такі основні аспекти аналізу концепту у літературознавстві:

- когнітивний підхід – концепт як елемент картини світу, що формується у свідомості автора та читача;
- лінгвістичний аспект – дослідження мовних засобів, через які концепт реалізується у тексті;
- культурологічний вимір – концепт як носій національних, історичних та соціальних кодів;
- художня концептосфера – сукупність концептів у творчості письменника, що визначає його стиль та ідейний напрям.

О. Шевченко пропонує когнітивно-семіотичну концепцію аналізу тексту, зокрема дослідник визначає роль концепту як смислового ядра і подає концепт як багатовимірну смислову одиницю, що структурує знання у тексті, функціонуючи на трьох рівнях:

- компонентний (лексичний) рівень – система ключових слів, що виражають базові значення концептів і формують ідентифікаційний пласт тексту.
- текстовий (інтерпретаційний) рівень – множина лексико-семантичних структур, які «вираховуються» методами інтерпретації і утворюють мережу реалізацій.
- смисловий (підтекстовий) рівень – концептологічно значущі ряди смислів, що передають приховану (імпліцитну) інформацію і вибудовують глибинні смислові лінії тексту [17].

Доповненням є когнітивна модель концепту з трьома зонами:

- пропозиційний елемент (істинні знання – диктум – і їх оцінка – модус);
- інтерпретаційне поле, яке актуалізує концепт крізь призму ідеологій, світоглядів, культурних настанов;

– асоціативно-термінальна зона, що формує зв'язки з іншими концептами через метафори та образи.

Ця модель ґрунтується на сприйнятті мови як когнітивної здатності людини, задіює як логічні, так і образні механізми, взаємодію півкуль мозку, а також підкреслює аналітичний підхід від слова до глибинного сенсу.

Постановка завдання. Метою статті є виявити особливості вербалізації когнітивного концепту жіночності на матеріалі новел Кейт Шопен “The Story of an Hour”, “A Pair of Silk Stockings” та “Regret”, а також простежити, як мовні засоби відображають когнітивні стратегії авторки в конструюванні жіночої ідентичності.

Виклад основного матеріалу. Опираючись на праці дослідників, зосередимо увагу на вербалізації концепту «жіночність», тобто на процесі мовного вираження цього абстрактного поняття через слова, фрази та текстові структури, що дозволяють простежити ідеї автора у художньому тексті, адже вербалізація концептів у художньому дискурсі дозволяє виявити не лише когнітивну структуру образів, а й аксіологічні орієнтири, що стоять за ними.

Як зазначається у дослідженні І. Лобачової та С. Помирчі, гендерна автентичність літературних творів становить неабияке зацікавлення, бо «за нестійкими концепціями жіночих текстів приховано сталі культурні стереотипи, які демонструють відмінності гендерних конструкцій самопрезентації в художньому слові». Когнітивісти переконані, що «мовна форма презентує відображення когнітивних структур, тобто структур людської свідомості, мислення і пізнання». А відтак на часі є дослідження гендера з позиції когнітології, що «дозволяє вибудувати відповідні моделі розуміння гендерних дискурсів як ментальних просторів» [13, с. 104].

У науковому дискурсі чимало досліджень присвячено вивченню концепту «жінка». Так, Т. Сукаленко вважає, що гендерний концепт «жінка» є «багатомірне культурно-значуще соціо-психологічне утворення в колективній свідомості, опрідметнене в мовній формі», що віддзеркалює низку притаманних йому гендерних стереотипів [16, с. 8].

Сутність концепту жіночності не є фіксованою: за словами Дж. Батлер, «gender is not a stable identity or locus of agency from which various acts proceed; rather, it is an identity tenuously constituted in time» [18, с. 25]. У літературному дискурсі це виявляється у варіативності мовних моделей,

у яких реалізується жіноча ідентичність, зокрема на перетині естетичного, культурного й індивідуального рівнів.

Однак, маємо на меті глибше дослідити власне «ЖІНОЧНІСТЬ» як дещо ширший абстрактний когнітивний концепт та визначити особливості його представлення мовними засобами у малій прозі Кейт Шопен, поєднуючи методологію лінгвістичного та літературознавчого підходів. Творчість авторки досліджували К. Дворак, С. Гілберт, Е. Тот та інші. Матеріалом для дослідження ми обрали репрезентативні оповідання із творчості американської письменниці «Жаль» (Regret), «Пара шовкових панчіх» та «Історія однієї години». У вибраних творах концепт «жіночність» трактується у різних, інколи полярних площинах, тому аналіз мовних засобів його оприявлення дозволить сформувати об'єктивну картину розуміння жіночності у культурному контексті того часу.

У новелі “Regret” Кейт Шопен вербалізація когнітивного концепту жіночності відбувається через поєднання емотивно забарвлених лексем, образних структур та синтаксичних конструкцій, які відображають психологічну трансформацію героїні. Авторка зображує Мамзель Орлі як самодостатню жінку, що живе за межами традиційних соціальних уявлень про жіночі ролі, однак тимчасове включення її в роль доглядальниці дітей спричиняє неочікуване внутрішнє пробудження. Це дозволяє простежити, як латентний потенціал жіночності активується в результаті життєвого досвіду. М. Dvorak, «articulate a moment of maternal awakening in a woman who never claimed motherhood» [19, с. 21].

На початку новели образ героїні вербалізується через нейтральну, іноді прагматичну лексику (brisk, businesslike, strong figure, determined eye), навіть у описі одягу маємо структури man's hat, army overcoat, що створює ефект дистанційованості від традиційної фемінності.

Життєвий простір головної героїні конструювали концепти alone, dog, negroes, fouls, mules, gun, religion, що створюють образ типової незалежної американської фермерки, для якої діти виявилися unwelcome disconsolate family. Синтаксичні структури, які авторка використовує для опису поведінки своєї героїні підсилюють образ ділової жінки, яка звикла до викликів і вміє справлятися з ними по-чоловічому: looked with critical eye, calculating air, collecting herself determining upon a line of actions. Тобто героїня сприймає завдання догляду за дітьми як догляд за тваринами

на фермі: ordered children to bed like shooed chickens into the hen house.

Проте вже у сценах, де вона взаємодіє з дітьми, простежується зміна стилістичної палітри. Через структури порівняння Кейт Шопен протиставляє дві соціальні ролі головної героїні: незалежна самодостатня фермерка і жінка-мати, яку їй мимоволі довелося виконувати. В цей момент відбувається трансформація розуміння жіночності через усвідомлення: *little children are not little pigs; I'd rather manage plantation than children*. Далі текст насичується концептами, які уособлюють традиційні уявлення про жіночі ролі: *white apron, sewing basket, moist kisses of children*.

Вербалізація емоційного сум'яття, викликаного фактом розлуки із дітьми досягається завдяки прикметникам із семантикою втрати: *flutter, agitation, sad disorder*, що підкреслює внутрішній конфлікт між попередньою автономією та новим емоційним досвідом. Синтаксично це виражається через короткі речення-реакції, модальні конструкції, а також ретроспективні умовні зворо́ти, що сигналізують про переосмислення прожитого життя. Якщо на початку новели головна героїня характеризувалася, як незалежна і сильна особистість, то вкінці її портрет передає гіркий сум жалю: *the evening shadows were creeping and deepening around her solitary figure*. Важливо наголосити, що саме слово *regret* у тексті згадано на початку, коли героїня наголошує, що ніколи НЕ шкодувала про те, що відмовила залицяльнику і не мала сім'ї, однак розв'язка твору свідчить про протилежне. Гіркота жалю вербалізована через опис плачу: *Oh, but she cried! Not softly, as women often do. She cried like a man, with sobs that seemed to tear her very soul*.

Отже, концепт жіночність у "Regret" постає як неуніфікована когнітивна структура, в якій співіснують раціональна автономія та емпатійна вразливість. Лінгвальні засоби в новелі реалізують цей концепт через динаміку поступового виявлення материнського потенціалу, емоційного резонансу та особистісного переосмислення жіночої ролі в суспільстві. У новелі Кейт Шопен втілює концепт жіночність як багатовимірну когнітивну конструкцію, що постає через складну динаміку мовного вираження емоцій, поведінкових моделей та внутрішніх трансформацій героїні та репрезентується не як стала категорія, а як потенціал, що актуалізується ситуативно, розкриваючи конфлікт між автономією особистості та потребою у взаємності, турботі та близькості.

Концепт жіночність у літературному дискурсі XIX століття часто редукувався до ролі дружини й матері. Проте Кейт Шопен у своїй новелі *The Story of an Hour* пропонує радикально інше бачення жіночності як автономної, тілесно-емоційної ідентичності, що прагне свободи. Через внутрішній монолог героїні, символіку природи та іронічну розв'язку авторка демонструє, що жіночність – це не лише соціальна роль, а й глибоко особистісне переживання.

У новелі "The Story of an Hour" вербалізація когнітивного концепту жіночність реалізується через тонке зображення внутрішнього емоційного світу головної героїні місіс Меллард у межах короткого, але насиченого подієвого проміжку. Авторка проблематизує традиційні уявлення про жіночу роль у шлюбі, висвітлюючи складний діалог між очікуваною поведінкою жінки як "дружини" та її глибинними прагненнями до індивідуальної свободи та самовизначення.

На початку тексту жіночність подається крізь призму уразливості через опис фізичного стану героїні (*afflicted with heart trouble; a physical exhaustion that haunted her body and seemed to reach into her soul*) активує в читача очікування сентиментальної реакції, що, однак, згодом контрастує з реальним переживанням новини про смерть чоловіка. Замість очікуваного шоку (*a paralyzed inability to accept its significance*), вона відреагувала спокійно (*wept at once, with sudden, wild abandonment*). Мовна репрезентація концепту жіночність здійснюється через когнітивне зіткнення між соціальними схемами (очікуване горе вдови) та індивідуальною суб'єктивністю героїні. Контрастивні зіставлення уваразнюють цю ідею: *a kind intention or a cruel intention; storm of grief – delicious breath of rain; death – elixir of life; lines bespoke repression – intelligent thought*. Майстерно побудовані синтаксичні паралелі увиразнюють ідею кардинальної зміни: *She breathed a quick prayer that life might be long. It was only yesterday she had thought with a shudder that life might be long*.

І, нарешті, вербалізована ідея свободи: *there would be no powerful will bending hers*, що сигналізує звільнення від патріархального контролю. Опис цієї патріархальної сили оприямино через опис: *the face that had never looked save with love upon her, fixed and gray and dead*.

Ритмічна синтаксична організація новели з численними короткими абзацами сприяє посиленню інтимного, фрагментарного внутрішнього монологу. Лексеми *new spring life, free, relaxed*,

open, delicious breath of air та метафоричний опис “a monstrous joy” демонструють сплеск емоцій, пов’язаних не з втратою, а з набуттям свободи – рідкісний для жіночих персонажів тогочасної прози погляд.

Кульмінаційним моментом новели є вигук Луїзи Малард “Free! Body and soul free!”. Тілесність тут не редукується до об’єкта бажання, а постає як джерело свободи, самовідчуття та життєвої сили. Кейт Шопен трактує жіночність як емоційну трансформацію: “There was something coming to her and she was waiting for it, fearfully.” Невизначене “щось”, moment of illumination – це пробудження жіночої суб’єктності. Авторка використовує метафору наближення (creeping), щоб передати поступове усвідомлення себе як окремої істоти, не зумовленої шлюбом. Жіночність оприявнюється як опозиція до патріархального дискурсу: “She would live for herself”. Це твердження є актом мовленнєвого спротиву. У ньому вербалізується відмова від традиційної ролі жінки як “дodatku” до чоловіка.

У новелі виокремимо такі лексико-семантичні маркери. Для художнього вираження відродження, тілесної свободи, оновлення авторка використовує лексеми spring life, open window, blue sky як символи перспективи, простору, майбутнього. Метафора goddess of Victory оприявнює жіночу силу, триумф над обмеженнями.

Під кінець новели, коли героїня бачить чоловіка живим і падає мертвою від “the joy that kills”, Шопен іронічно вплітає соціальний погляд на жіночу емоційність, залишаючи читача із подвійною інтерпретацією: чи справді це була радість, чи розчарування. Смерть героїні після повернення чоловіка має на меті донести ідею неможливості реалізації жіночності в умовах патріархального порядку. Саме в цій багатозначності втілюється когнітивна глибина концепту жіночність як простору суперечностей між зовнішнім обов’язком і внутрішнім прагненням бути собою. Як зазначає Е. Шоволтер, «female identity in Chopin’s fiction is often defined not by role, but by rupture – the break from role» [21, с. 247].

У новелі “A Pair of Silk Stockings” Кейт Шопен репрезентує концепт жіночність крізь призму спонтанного акту самозабуття та тілесного задоволення, демонструючи, як буденна потреба, а саме купівля панчіх, стає тригером глибинного внутрішнього перетворення героїні. Місіс Коммерс, мати кількох дітей (her little brood), яка зазвичай позбавлена права на особисті бажання, на короткий час дозволяє собі естетичну й чуттєву втечу

від рутини. Тілесний досвід як осердя жіночності передано через опис фізичного задоволення від дотику до шовку, зручного взуття, делікатної їжі та театру формує тілесний фрейм: “She seemed for the time to be taking a rest from that laborious and fatiguing function.” Героїня дозволяє собі забути про материнські обов’язки й занурюється в тілесні відчуття, які тривалий час були витіснені. Жіночність у новелі трактується також як індивідуальний протест: тимчасовий відхід від ролі матері стає жестом, не егоїстичним, а існуванням в іншій модальності, де жіночність – це свобода від соціального детермінізму. У цьому тексті, за визначенням Х. Уокер, «the sensory world momentarily eclipses social duty and gives rise to latent identity» [23, с. 83].

Кейт Шопен, як і у попередніх новелах, майстерно будує динаміку саморецепції головної героїні через трансформацію і протиставлення між попереднім самосприйняттям та новим. Так, на початку твору поведінка Місіс Коммерс у магазинах передана конструкціями: new the value of bargains, elbow her way; absorbed in speculation and calculation, clutch a piece of goods. Але пізніше, коли метафоричний ліфт у магазині жіночого одягу carried her to an upper floor, вона пішла за імпульсом і did not mind the difference of a dollar or two more in the price so long as she got what she desired. Промовистою є опис їжі: у дома вона б просто brewed herself a cup of tea and taken a snack of anything that was available. Але майстерний опис страв у ресторані дуже контрастує із попереднім: a half dozen blue-points, a plump chop with cress, a something sweet- a creme-frappee, for instance; a glass of Rhine wine, and after all a small cup of black coffee.

Вербалізація концепту жіночність у творі реалізується через мовні одиниці з семантикою чуттєвості, матеріального задоволення та естетики. Так, наприклад, сенсорна естетика, тілесна насолода передаються лексемами silk, soft, smooth, luxury. Прикметники dainty, fashionable, refined оприявнюють культурно обумовлену жіночу красу. Емоційна рецепція, імпульс насолоди передано лексемами hungry eyes, reclining, linger. Опис текстури панчіх, реакція на дотик тканини, вибір їжі в ресторані, перебування в театрі – все це послідовно формує лінгвальний простір, у якому жіночність проявляється як чуттєво-тілесне буття.

Стилістично помітною є симфонія дієслів задоволення та спокуси: she indulged, she lingered, she allowed herself. У цих конструкціях простежується тимчасове перевтілення героїні із “жінки-

матері” на “жінку-індивідуальність”, яка переживає момент особистої свободи. Цей когнітивний зсув підкреслюється також зміною синтаксичної структури: речення стають розлогими, ритмічно плавними, передаючи внутрішній спокій і розкіш відчуттів.

Зрештою, жіночність у оповіданні “A Pair of Silk Stockings” постає як глибоко особистий, тілесно-емоційний досвід, що протиставляється утилітарній ролі самопожертви. Авторка делікатно артикулює ідею, що навіть коротка мить відчуття себе як жінки, а не лише як функціональної фігури родини, є проявом внутрішньої свободи та повноти жіночої ідентичності.

Жіночність постає як форма протесту, як короточасна свобода, як відчайдушна спроба повернути втрачену цілісність «Я». Стилістично витончений наратив підтримує багатомірне розгортання концепту, виводячи його поза межі соціальних ролей – у простір інтимного, чуттєвого, особистісного переживання. Надалі образ шовкових панчіх постає як культурний символ, адже панчохи виступають символом жіночої чуттєвості, краси. Шовк є традиційним маркером розкоші, але у творі функціонує ще й як тригер відновлення втраченої ідентичності.

Висновки. Таким чином, застосувавши когнітивний підхід до вивчення концепту жіночність у картині світу Кейт Шопен та провівши лінгвістичний аналіз засобів його вираження маємо чітке уявлення про культурологічні підтексти, а саме національні, історичні та соціальні коди. Окрім того, відзначимо чільне місце концепту жіночність

у прозі американської письменниці, що визначило її роль у просуванні жіночої прози у літературі XIX століття.

Здійснивши аналіз концепту на компонентному, текстовому та смисловому рівнях можемо зробити висновок, що у малій прозі Кейт Шопен концепт жіночність постає як багатомірне когнітивне утворення, що репрезентується через різні лінгвальні стратегії та образні моделі. У новелі “The Story of an Hour” жіночність співвідноситься з внутрішнім прагненням до свободи й суб’єктності; у “A Pair of Silk Stockings” – з тілесною самосвідомістю, естетичним досвідом і правом жінки на особисті бажання; у “Regret” – з латентним материнським потенціалом, емоційною чутливістю та глибинним переживанням незреалізованої жіночої ролі.

Мовна реалізація цих граней відбувається через емоційно забарвлену лексику, метафоричні образи, синтаксичні конструкції з модальними відтінками та лексеми з семантикою турботи, втрати, насолоди чи самотності.

Застосувавши когнітивну модель концепту з трьома зонами (пропозиційним елементом, інтерпретаційним полем та асоціативно-термінальною зоною) маємо підстави стверджувати, що концепт жіночність у прозі Кейт Шопен постає як динамічне й полісемантичне утворення, що вербалізується через багатство образних, лексичних та синтаксичних засобів. Авторка демонструє, що жіночність не є фіксованою соціальною роллю, а є досвідом, який перебуває в постійному русі – між обов’язком і бажанням, чуттєвістю і розумом, автономією і близькістю.

Список літератури:

1. Безменова О. М. Концепт як одиниця ментального простору в сучасній лінгвістиці. *Наукові записки КДПУ ім. В. Винниченка: Серія філологічна*. 2014. Вип. 125. С. 31–35.
2. Білобровська К. О. Поняття «концепт» і «концептосфера» у літературознавчому вимірі. *Закарпатські філологічні студії* / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.), М. М. Палінчак, Ю. М. Бідзіля та ін. Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2023. Т. 2, вип. 32. С. 127–133.
3. Єсипенко Н. Г. Текстові концепти та методи їх аналізу. *Вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Мовознавство*. Луцьк: ВНУ, 2009. Вип. 5. С. 253–257.
4. Кушнір О. М. Когнітивний підхід до вивчення гендерних концептів у художньому тексті. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2017. Вип. 1(87). С. 162–166.
5. Лобачова І. М., Помирча С. В. Функціонування гендерних стереотипів у романі О. Ільченка «Козацькому роду нема переводу...». *Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди*. Вип. 54. Ч. І. Харків, 2021. С. 103–119.
6. Помирча С. В., Лобачова І. М. Вербалізація концепту «жінка» у творах О. Кобилянської «Людина» і «Царівна». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 13(81). С. 92–95.
7. Стефаник Х. Термін концепт: діалог лінгвістики та літературознавства. *Studia methodologica*. 2014; (36) С. 78–89.
8. Сукаленко, Т. М. Метафоричне вираження концепту ЖІНКА в українській мові. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. 10.02.01 «Українська мова». Київ, 20 с.

9. Шевченко О. М., Шевченко Н. С. Методи дослідження концептів. 2020. URL: <https://shorturl.at/oOLbb>
10. Butler J. Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory. *Theatre Journal*. Vol. 40, No. 4 (Dec., 1988). pp. 519–531.
11. Dvorak K. Maternal Regret in the Short Fiction of Kate Chopin. *American Literary Realism*. Vol. 23, no. 2, 1991. pp. 17–29.
12. Gilbert S. M., Gubar S. The Madwoman in the Attic: The Woman Writer and the Nineteenth-Century Literary Imagination. New Haven: Yale University Press, 1979. 774 p.
13. Showalter E. A Literature of Their Own: British Women Novelists from Brontë to Lessing. Princeton University Press, 1977. 384 p.
14. Toth E. Unveiling Kate Chopin. Jackson: University Press of Mississippi, 1999. 290 p.
15. Walker N. Feminist Alternatives: Irony and Fantasy in the Contemporary Novel by Women. Jackson: University Press of Mississippi, 1990. 220 p.
16. Wierzbicka A. Language. Culture. Cognition. New York: Oxford University Press, 1997. 480 p.

Kondratieva T. B., Shuliak I. M. VERBALIZING THE CONCEPT ‘FEMININITY’ IN SHORT STORIES BY KATE CHOPIN

The article presents a comprehensive study of the cognitive concept of femininity in Kate Chopin's fiction, based on the analysis of the stories "Regret," "The Story of an Hour," and "A Pair of Silk Stockings." The research outlines the distinct interpretations of the concept within linguistics and literary studies. In linguistics, the concept is defined as a cognitive unit that verbalizes cultural meanings through language; in literary studies, it is viewed as an aesthetic and semantic construct that unfolds in the text, shaping the author's worldview and the ideological perspective of the work.

The study applies cognitive, linguocultural, and discursive approaches to reveal the multidimensional nature of the concept, its linguistic representation and cultural subtexts. Femininity is presented as a dynamic cognitive formation, verbalized through emotionally coloured vocabulary, metaphorical imagery, syntactic constructions with modal nuances, and lexemes conveying care, loss, pleasure, and solitude.

In "The Story of an Hour," femininity is associated with an inner longing for freedom and subjectivity; in "A Pair of Silk Stockings," with bodily self-awareness, aesthetic experience, and a woman's right to personal desires; in "Regret," with latent maternal potential, emotional sensitivity and a deep experience of an unrealized feminine role. The analysis is conducted on three levels: componential (lexical), textual (interpretative), and semantic (subtextual), allowing for the identification of hidden meaning lines and ideological layers.

The concept is further explored through a cognitive model comprising three zones: propositional element, interpretative field, and associative-terminal zone. This framework enables the characterization of femininity as a polysemantic phenomenon in constant motion between duty and desire, autonomy and intimacy. The literary concept of femininity is defined as a methodological tool that bridges language, thought, and the author's artistic world, playing a key role in shaping female identity within the context of 19th-century American culture and the evolution of women's prose.

Key words: Cognitive concept, femininity, Kate Chopin's short fiction, discursive approach, linguistic representation, women's prose.

Дата надходження статті: 09.10.2025

Дата прийняття статті: 10.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025